

PITANJA I ODGOVORI

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (u daljem tekstu: Zavod) u sklopu prava na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti te specifične zdravstvene zaštite uveo je neke novine. Kako je više puta isticano, postoji potreba veće prisutnosti specijalista medicine rada na radnom mjestu i neposrednog uvida u radne procese i sagledavanja uvjeta rada sa stajališta medicinske struke, konkretno medicine rada.

Zbog toga je Zavod u Odluku o standardima i normativima prava na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti s osnovama za sklapanje ugovora, uveo nove postupke, kao standardne, a vezani su za edukativne programe za očuvanje zdravlja na radnom mjestu koji će provoditi specijalisti medicine rada.

Postupci su ovi:

1. edukacija radnika o akutnom djelovanju štetnosti na radnom mjestu na razini grupe radnika
2. edukacija radnika o održavanju radne sposobnosti te davanje savjeta o zdravlju i sigurnosti na radnom mjestu na razini grupe radnika, uključujući i radnike oboljele od kroničnih bolesti.

Smisao uvođenja novih postupaka u standardne djelatnosti specijalista medicine rada ugovore-

renih sa Zavodom je dodatno osnažiti brigu za zdravlje radno aktivne populacije.

Obilazak radnog mjesta, edukacija i savjetovanje radnika uključujući i radnike oboljele od kroničnih nezaraznih bolesti smatra se nužnim kako bi se jednostavnim preventivnim aktivnostima pridonijelo očuvanju zdravlja i održivoj radnoj sposobnosti onih radnika kod kojih su dijagnosticirane kronične bolesti. Bez obzira na neupitnu kvalitetu zdravstvene skrbi koju oboljeli radnici dobivaju kod svojih doktora obiteljske medicine, dodatnu vrijednost dobiva skrb i savjet specijaliste medicine rada koji poznaje eventualne štetnosti na radnom mjestu, zahtjeve radnog mjesta i prilagođenost radnika kako bi se kompenzirano zdravstveno stanje očuvalo, radnik dodatno motivirao za posao i aktivno sudjelovao kako u očuvanju zdravlja tako i radne sposobnosti. Dolazak specijaliste medicine rada na radno mjesto otvorit će novu dimenziju brige za zdravlje radnika i upoznati se s problemima kako radnog mjesta tako i zdravstvenog stanja radnika. Neposrednim uvidom u radno mjesto može se pravovremeno procijeniti jesu li nastupile određene okolnosti kada radnik treba promjenu radnog mjesta unutar raspoloživih kapaciteta kod poslodavaca kako bi se spriječilo nastupanje invalidnosti i pogoršanje zdravstvenog stanja. Tako bi se izbjegla nepotrebna dugotrajna bolovanja, radnici će imati osjećaj brige svojeg poslodavca i doktora specijaliste medic-

ne rada, a to će svakako pridonositi zadovoljstvu na radnom mjestu, što je iznimno važno. Kako s godinama života nastupaju promjene u organizmu, određena stanja i/ili bolesti, vrlo je važno informirati radnike o svim bitnim činjenicama, mjerama i postupanjima, pravilnom uzimanju terapije te da te informacije ne dobije samo u ordinaciji liječnika nego i od liječnika na radnom mjestu. To su mjere koje će sigurno utjecati na produženje radnog i životnog vijeka, povećanje kvalitete života kao i ekonomsko jačanje države, smanjujući troškove koje donosi bolest i odsutnost s posla.

1. Koliko dugo radnik koji je na bolovanju zbog priznate ozljede na radu ostvaruje pravo na naknadu plaće i u kojem iznosu prema novim odredbama Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju?

Novi Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju (N.N., br. 80/13. – u daljem tekstu: Zakon) stupio je na snagu 1. srpnja 2013. godine.

Sukladno članku 48., stavku 1. Zakona, osiguranik za vrijeme privremene nesposobnosti za rad zbog ozljede na radu ima pravo na naknadu plaće na teret sredstava Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, odnosno državnog proračuna dok izabrani doktor ne utvrdi da je sposoban za rad ili dok nije nalazom i mišljenjem nadležnog tijela vještačenja mirovinskog osiguranja kod osiguranika utvrđena invalidnost zbog opće nesposobnosti za rad ili profesionalne nesposobnosti za rad.

Naknada plaće isplaćuje se osiguraniku od prvog dana korištenja prava, bez uvjeta prethodnog osiguranja, u iznosu 100 % od osnovice za naknadu plaće.

Naknada plaće utvrđuje se od osnovice za naknadu koju čini prosječni iznos plaće koja je osiguraniku isplaćena u posljednjih šest mjeseci prije mjeseca u kojem je nastala ozljeda na radu.

Pod plaćom na osnovi koje se utvrđuje osnovica za naknadu plaće podrazumijeva se redovita mjesečna plaća osiguranika utvrđena u skladu s odredbama propisa o radu te naknada plaće isplaćena za vrijeme odsutnosti s rada (godišnji

odmor, plaćeni dopust, privremena nesposobnost za rad), a koja se isplaćuje na teret pravne ili fizičke osobe kod koje je osiguranik zaposlen.

Promjena u odnosu na ranije zakonske odredbe je da u slučaju kada se osnovica za naknadu plaće ne može utvrditi na ovaj način, osnovicu za naknadu plaće čini pripadajuća plaća za mjesec za koji se određuje naknada plaće.

Osiguranik ima pravo na teret sredstava Zavoda, odnosno državnog proračuna ostvariti pravo na naknadu plaće u visini utvrđenoj na opisan način *u maksimalnom trajanju od 18 mjeseci po istoj dijagnozi bolesti bez prekida. Nakon isteka navedenog roka osiguranik ostvaruje pravo na naknadu plaće u iznosu 50 % od zadnje isplaćene naknade plaće na ime te privremene nesposobnosti dok za privremenu nesposobnost postoji medicinska indikacija.*

2. Radnik se zbog ozljede na radu nalazi na duljem bolovanju. Prema ocjeni izabranog liječnika njegovo zdravstveno stanje je takvo da se daljnjim liječenjem ne očekuju poboljšanja. Koliko dugo takav radnik može biti na bolovanju?

Sukladno članku 48., stavku 2. važećeg Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju kada je, prema ocjeni izabranog doktora osiguranika, nakon provedenog liječenja i medicinske rehabilitacije zdravstveno stanje osiguranika takvo da se daljnjim liječenjem ne može poboljšati te je kod osiguranika nastupila trajna nesposobnost za rad na poslovima koje osiguranik obavlja, kao i u slučaju kada bolovanje traje neprekidno 12 mjeseci zbog iste dijagnoze bolesti, izabrani doktor je obavezan obraditi osiguranika za upućivanje na ocjenu radne sposobnosti i invalidnosti. Sa svom propisanom dokumentacijom obavezan ga je uputiti nadležnom tijelu vještačenja mirovinskog osiguranja koje treba donijeti nalaz i mišljenje o radnoj sposobnosti i invalidnosti osiguranika najkasnije u roku od 60 dana od dana zaprimanja prijedloga izabranog doktora i o tome obavijestiti:

1. izabranog doktora
2. poslodavca osiguranika i
3. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, u roku od 8 dana od dana donošenja nalaza i mišljenja.

Kada nadležno tijelo vještačenja mirovinskog osiguranja utvrdi da je kod osiguranika nastupila profesionalna nesposobnost za rad, odnosno neposredna opasnost od nastanka invalidnosti, obvezno je u nalazu i mišljenju navesti poslove i radne zadatke koje osiguranik s obzirom na preostalu radnu sposobnost može obavljati, odnosno koje poslove i radne zadatke ne može obavljati.

Naknada plaće za vrijeme privremene nesposobnosti za rad *tereti sredstva poslodavca* u slučajevima kada je osiguraniku utvrđena neposredna opasnost od invalidnosti, a poslodavac nije osiguraniku u skladu s propisima o radu ponudio i s njim sklopio ugovor o radu u pisanom obliku za obavljanje poslova za koje je sposoban, i to od dana utvrđene neposredne opasnosti od nastanka invalidnosti.

S druge strane, osiguranik koji ne prihvati ponudu poslodavca i s poslodavcem ne sklopi ugovor o radu za obavljanje poslova za koje je sposoban, nema pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti od dana zaprimanja ponude poslodavca.

3. Ima li poslodavac pravo na naknadu troškova pogreba radnika kod kojeg je nastupila smrt kao neposredna posljedica priznate ozljede na radu i u kojem iznosu?

Sukladno članku 70. novog Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, u slučaju smrti osiguranika, poslodavac ostvaruje pravo na povrat pogrebnih troškova od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u visini iznosa jedne proračunske osnovice.

4. Kod kojeg doktora specijaliste medicine rada radnik, kojeg agencija za privremeno zapošljavanje ustupa drugom poslodavcu za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada, treba obaviti preventivni liječnički pregled? Obavlja li pregled kod doktora specijaliste medicine rada kojeg je izabrala agencija ili kod doktora specijaliste medicine rada nadležnog za poslodavca kojem se radnik ustupa?

Agencija za privremeno zapošljavanje (u daljem tekstu: agencija) je poslodavac koji na temelju sporazuma o ustupanju radnika ustupa

radnika (u daljem tekstu: ustupljeni radnik) drugom poslodavcu (u daljem tekstu: korisnik) za obavljanje privremenih poslova.

Prije upućivanja ustupljenog radnika korisniku, agencija je dužna ustupljenog radnika osposobiti prema propisima o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu, osim ako sporazumom o ustupanju radnika nije ugovoreno da te obveze izvrši korisnik, sukladno važećoj odredbi članka 29., stavka 3. Zakona o radu.

Korisnik se u odnosu na ustupljenog radnika smatra poslodavcem u smislu obveza i primjene odredbi Zakona o radu te drugih zakona i propisa kojima su uređeni zaštita zdravlja i sigurnost na radu i posebna zaštita određenih skupina radnika, a sve u skladu s odredbom članka 30., stavka 1. Zakona o radu.

Na osnovi navedenih odredbi prethodni pregledi ustupljenih radnika mogu se obaviti kod doktora specijaliste medicine rada izabranog od korisnika uz uvjet da uputnicu RA-1, iz članka 4. Pravilnika, radniku izdaje korisnik.

U navedenom slučaju troškove prethodnog pregleda snosi korisnik koji temeljem zahtjeva za refundaciju prethodnog pregleda, upućenog nadležnom Regionalnom uredu/Područnoj službi Zavoda, ostvaruje pravo na povrat sredstava uz predodžbu odgovarajuće dokumentacije.

5. Kako se tretiraju, odnosno tko snosi troškove periodičnog pregleda radnika koji iz opravdanih razloga ne može na pregled unutar propisanog roka te ga obavi nakon proteka roka ili ga zbog specifičnih okolnosti obavi određeno vrijeme prije nastupa roka za ponovni pregled.

Periodične preglede obavljene unutar rokova propisanih člankom 5. Pravilnika o poslovima na kojima radnik može raditi samo nakon prethodnog i redovnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti (N.N., br. 70/10.) u cijelosti snosi Zavod te je zbog opravdanih razloga poslovne prirode suglasan s obavljanjem periodičkih pregleda i do 30 dana ranije od propisanog roka.

U slučajevima kada radnici zbog opravdanih okolnosti nisu bili u mogućnosti periodičke preglede obaviti u propisanim rokovima (primjerice

zbog bolovanja ili korištenja rodiljnog dopusta), preglede mogu obaviti prestankom navedenih okolnosti, ali prije stupanja na poslove s posebnim uvjetima rada, u skladu sa člankom 36., stavkom 2. važećeg Zakona o zaštiti na radu.

Pregledi koji nisu obavljani u skladu sa člankom 5., stavkom 2. Pravilnika o poslovima na kojima radnik može raditi samo nakon prethodnog i redovnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti,

a u slučajevima u kojima se ne radi o navedenim utvrđenim opravdanim okolnostima, ne mogu ići na teret Zavoda u smislu članka 23. važeće Odluke o standardima i normativima prava na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti s osnovama za sklapanje ugovora s obzirom da se tada radi o izvanrednim zdravstvenim pregledima radnika čije troškove snosi poslodavac.

*Veronika Laušin, dr. med.
Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Zagreb*